

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЙ
ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Освітній ступінь **бакалавр**
(назва ступеня вищої освіти)
Спеціальність **073 Менеджмент**
(шифр і назва)
Освітня програма **«Фінансово-економічна безпека та ризик-менеджмент» від 30.08.2016 № 463**
(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)
Статус навчальної дисципліни: **обов'язкова**
(обов'язкова або вибіркова)
Мова навчання: **українська**

Дніпро-2020

Економіка і фінанси підприємства / план лекцій. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 12 с.

РОЗРОБНИК:

Разумова Г. В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Розглянуто на засіданні кафедри аналітичної економіки та менеджменту

01.09.2020 р., протокол № 1

ТЕМА 9. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

План

1. Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин.
2. Види підприємства та їх класифікація.
3. Теорії та моделі розвитку підприємства.
4. Відносини власності, ризик і мотивація підприємництва.

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємств, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Інфраструктура підприємства.

Теорії та моделі розвитку підприємства. Цикли, кризи і прогнози у функціонуванні підприємства. Відносини власності, ризик і мотивація підприємництва.

Контрольні питання

1. Визначте категорію «підприємство» та «підприємництво»?
2. Які існують напрями та види діяльності підприємств?
3. Які існують види та об'єднання підприємств? Їх характеристика.
4. Дайте характеристику моделям розвитку підприємства.
5. Що означають цикли у функціонуванні підприємства?
6. Охарактеризуйте інфраструктуру підприємства.

Рекомендована література до Теми 9:

1. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 20.08.2020 р.).

4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text> (дата звернення: 21.08.2020).

5. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. Ковальської Л.Л. та Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

ТЕМА 10. ЗОВНІШНЄ ТА ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДПРИЄМСТВА

План

1. Внутрішнє середовище підприємства.
2. Зовнішнє середовище функціонування підприємства.
3. Ціноутворення та конкуренція.
4. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства.

Менеджмент зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Внутрішнє середовище підприємства. Комплекс маркетингу та його вплив на діяльність підприємства. Маркетингові дослідження як складова формування банку даних маркетингової інформаційної системи підприємства. Стратегічний і оперативний маркетинг ринкового середовища підприємства.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура.

Зовнішнє макросередовище та мікросередовище підприємства. Елементи мікросередовища: постачальники, посередники, клієнти, конкуренти, контактні аудиторії. Фактори макросередовища.

Ціноутворення та конкуренція. Особливості встановлення цін на ринках різних типів. Види цінових стратегій: стратегії високих, низьких цін, цін на принципово нові товари, гнучких цін. Цінова дискримінація. Методи ціноутворення. Структура ціни

Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Контрольні питання

1. Дайте визначення та характеристику внутрішньому та зовнішньому середовищу підприємства.
2. Які елементи ціни ви знаєте?.
3. Які існують види цінових стратегій? Їх характеристика.
4. Охарактеризуйте методи ціноутворення.
5. Розкрийте механізм державного регулювання діяльності підприємства.
6. Охарактеризуйте роль маркетингу у діяльності підприємства.

Рекомендована література до Теми 10:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

2. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.08.2020 р.).

3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).

4. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

5. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. Ковальської Л.Л. та Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

ТЕМА 11. ТЕОРІЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

План

1. Теорія вартості грошей у часі: сутність та сфери застосування.
2. Відсоткові ставки.
3. Оцінка довгострокових капіталовкладень.

Теорія вартості грошей у часі: сутність та сфери застосування. Оцінка довгострокових цінних паперів. Ризики та дохідність. Дисконтування та компаундування.

Вибір відсоткової ставки. Порядок формування відсоткової ставки та її елементи. Складні та прості відсотки.

Оцінка довгострокових капіталовкладень. Чиста поточна вартість. Індекс рентабельності проєкта. Внутрішня норма прибутку. Період окупності проєкту. Оцінка альтернативних інвестиційних проєктів.

Контрольні питання

1. Що собою представляє теорія вартості грошей у часі?
2. Яка сфера застосування теорії вартості грошей у часі?
3. Який порядок формування відсоткової ставки? Охарактеризуйте її елементи.
4. Яка різниця між простими та складними відсотками? У яких випадках вони застосовуються?
5. Охарактеризуйте механізм оцінки довгострокових інвестицій.
6. Які показники використовуються для оцінки інвестиційних проєктів?

Рекомендована література до Теми 11:

1. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с

2. Фінансовий менеджмент : підручник / Поддєрьогін А. М. та ін. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

3. Фінанси підприємств : підручник / Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И., Чубка О.М. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.

4. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Школьник І. О. та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

5. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за заг. ред. І. О. Школьник, В. М. Кремень. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 488 с.

ТЕМА 12. ОСНОВИ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Загальна характеристика продуктивної діяльності підприємства. Прибуток підприємства. Управління прибутком підприємства. Управління операційним прибутком підприємства. Шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Характеристика етапів життєвого циклу товару. Основні етапи розроблення нових продуктів. Торговельна марка, її складові.

Матеріально-технічне забезпечення виробництва. Планування виробничої діяльності підприємства.

Організація виробничих процесів і праці.

Контрольні питання

1. Як розраховується прибуток підприємства?
2. Який механізм формування і використання прибутку підприємства?
3. Який механізм управління прибутком підприємства?
4. Як здійснюється планування виробничої діяльності підприємства?
5. Як здійснюється управління операційним прибутком підприємства?
6. Охарактеризуйте основні аспекти організації виробничих процесів і праці.

Рекомендована література до Теми 12:

1. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

3. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. Ковальської Л.Л. та Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

4. Фінанси підприємств : підручник / Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И., Чубка О.М. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.

5. Економіка підприємства. Збірник тестів і задач : навч. посіб. / Харченко Т., Щегда А., Сагайдак Ю., Пашнюк Л. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.

ТЕМА 13. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

План

1. Сутність податків та їх функції.
2. Загальнодержавні податки.
3. Місцеві податки і збори.
4. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Сутність оподаткування підприємств і податкова система. Сутність податків і їх функції. Елементи оподаткування. Класифікація податків.

Сутність і порядок розрахунку податкового кредиту, його формування та відшкодування суб'єктам підприємницької діяльності. Розрахунок амортизаційних відрахувань для обчислення оподаткованого прибутку.

Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні. Прямі та непрямі податки, які сплачують підприємства. Загальнодержавні податки і збори. Місцеві податки і збори.

Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте сутність податків і їх функції.
2. Які існують види податків? Їх характеристика.
3. Назвіть основні етапи становлення системи оподаткування України.
4. Які існують загальнодержавні податки і збори в Україні?
5. Які існують місцеві податки і збори в Україні?
6. Охарактеризуйте сутність та порядок сплати єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Рекомендована література до Теми 13:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020)
2. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
3. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

4. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

5. Податкова система : навч. посіб. / Волохова І. С. та ін. Харків : Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.

ТЕМА 14. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

План

1. Сутність витрат та їх вплив на діяльність підприємства.
2. Взаємозв'язок витрат та оборотних активів підприємства.

Сутність витрат та їх вплив на діяльність підприємства. Класифікація витрат. Прямі та непрямі витрати. Основні та накладні витрати. Витрати на продукцію та витрати періоду. Релевантні та нерелевантні витрати. Маржинальні та середні витрати. Постійні та змінні витрати. Загальні витрати Аналіз беззбитковості.

Взаємозв'язок витрат та оборотних активів підприємства. Грошовий потік. Управління грошовими коштами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління товарно-матеріальними запасами. Контроль за використанням оборотних активів.

Контрольні питання

1. Які існують види витрат на підприємстві? У чому їх сутність?
2. У чому різниця постійних та змінних витрат? Наведіть формулу розрахунку загальних витрат.
3. Що таке грошовий потік?
4. Яка структура грошового потоку?
5. Як здійснюється контроль за використанням оборотних активів?
6. Яка структура оборотних активів підприємства?

Рекомендована література до Теми 14:

1. Іванов С.В., Каламбет С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Дніпро: Герда, 2016. 259 с.

2. Охотник С.И., Пырец Н.М. Управленческий учет: обучающий курс. Днепропетровск: «Акцент ПП», 2011. 440 с.

3. Фінанси підприємств : навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

4. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Школьник І. О. та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

5. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за заг. ред. І. О. Школьник, В. М. Кремень. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 488 с.

ТЕМА 15. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

План

1. Необхідність і сутність кредитування підприємств.
2. Банківське кредитування підприємств.
3. Небанківське кредитування підприємств.

Необхідність та сутність кредитування підприємств. Кругообіг коштів підприємства та необхідність залучення кредитів. Класифікація кредитів.

Банківське кредитування підприємств. Види банківського кредиту та їх характеристика. Довгострокове та короткострокове банківське кредитування підприємств. Оформлення кредитної угоди. Основні умови та специфічні особливості. Оцінка ефективності залучення банківського кредиту. Способи погашення банківського кредиту та їх оцінка. Механізм застосування змінюваної процентної ставки кредитором. Реалізація заставленого майна.

Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Права та обов'язки лізингодавця. Права та обов'язки лізингоодержувача. Державне кредитування підприємств. Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Контрольні питання

1. Що таке кредит?
2. Визначте роль та значення кредитування у розвитку підприємства.
3. Які існують види банківського кредитування? У чому їх відмінності?
4. Що таке факторинг?
5. Охарактеризуйте види небанківського кредитування.
6. Що таке лізинг? Які існують види лізингу?

Рекомендована література до Теми 15:

1. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
3. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств: навч. посібн. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И., Чубка О.М. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
5. Фінанси підприємств : навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

ТЕМА 16. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

План

1. Склад та класифікація активів підприємства.
2. Управління необоротними активами підприємства.
3. Оптимізація управління активами підприємства.

Склад та класифікація активів підприємства. Функції управління активами підприємства як керуючої системи. Функції управління активами як спеціальної області управління підприємством. Оптимізація управління активами підприємства. Роль якісної інформації для ефективного управління. Інформаційна система управління активами. Управління використанням оборотних активів. Управління використанням необоротних активів.

Методи аналізу активів. Вартість майнових цінностей підприємства. Види вартості активів. Концепція вартості заміщення. Концепція ринкової вартості.

Контрольні питання

1. Що таке активи? Яка їх структура?
2. Охарактеризуйте механізм управління активами підприємства.
3. Що таке оптимізація? Як вона здійснюється?
4. Яка структура необоротних активів?
5. Що таке знос і амортизація основних засобів?
6. Які існують показники стану та ефективності використання основних засобів?

Рекомендована література до Теми 16:

1. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств: навч. посібн. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.
2. Фінанси підприємств : підручник / Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И., Чубка О.М. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
3. Фінанси підприємств : навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
4. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Школьник І. О. та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
5. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за заг. ред. І. О. Школьник, В. М. Кремень. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 488 с.

ТЕМА 17. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

План

- 17.1. Сутність та складові фінансово-економічної безпеки підприємства.
- 17.2. Основи антикризового управління підприємством.
- 17.3. Оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Сутність та складові фінансово-економічної безпеки підприємства. Шляхи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Оцінка

фінансового стану підприємства. Показники економічної безпеки підприємства.

Причини виникнення кризи підприємств та форми її прояву. Кругообіг грошового капіталу. Класифікація кризових ситуацій. Ознаки та причини кризового стану підприємства.

Основи антикризового управління підприємством. Типи розвитку підприємства. Фактори розвитку підприємства. Стратегічні та тактичні заходи виходу з кризи.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Контрольні питання

1. Що таке фінансово-економічна безпека підприємства?
2. Які складові фінансово-економічної безпеки підприємства?
3. Що таке криза підприємства та які причини її виникнення?
4. Охарактеризуйте основні аспекти антикризового управління підприємством.
5. Що таке конкурентоспроможність підприємства?
6. Що представляє комплексна оцінка фінансового стану підприємства?

Рекомендована література до Теми 17:

1. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с.
2. Фінансовий менеджмент : підручник / Поддєрьогін А. М. та ін. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/23580/menedzhment.pdf?sequence=1> (дата звернення: 19.08.2020 р.).
3. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Школьник І. О. та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
4. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за заг. ред. І. О. Школьник, В. М. Кремень. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 488 с.
5. Крутова А.С., Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. Харків : Іванченко І. С., 2017. 186 с.

ТЕМА 18. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ, САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

План

- 1 Фінансове планування на підприємствах
2. Банкрутство підприємств.
3. Фінансова санація

Наслідки фінансової кризи на підприємстві. Банкрутство підприємств. Фінансова санація в системі антикризового управління. Санаційні заходи

Класична модель фінансової санації. Добровільна ліквідація підприємства-боржника. Примусова ліквідація підприємства.

Роль фінансового планування у санації підприємства. Роль контролінгу у санації підприємств. Сутність, завдання і види контролінгу. Методи контролінгу. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування. Прогнозний план активів і пасивів підприємства, його суть і необхідність.

Контрольні питання

1. Які наслідки фінансової кризи на підприємстві?
2. Що таке банкрутство підприємства?
3. Що таке фінансова санація? Як вона здійснюється?
4. Яку роль грає фінансова санація в системі антикризового управління?
5. Що таке контролінг?
6. Які існують види планів та планування?

Рекомендована література до Теми 18:

1. Борзенко В. І. Антикризове управління : навч. посіб. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2016. 232.с.
2. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Київ, 2016. 355 с.
3. Крутова А.С., Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. Харків : Іванченко І. С., 2017. 186 с.
4. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник / Говорушко Т. А. та ін.; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 400 с.
5. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с.